

No. Φ09318/3289

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

Υπόθεση : Ε Ε **κατά της Ελλάδας**
(97/1996/716/913)

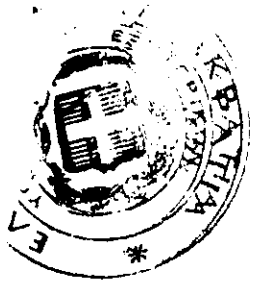
Απόφαση

Στρασβούργο, 22 Οκτωβρίου 1997

Η παρούσα απόφαση μπορεί να υποβληθεί σε επεξεργασία πριν τη δημοσίευση του τελικού κειμένου στην Επιτομή Αποφάσεων 1997, από τις εκδόσεις Carl Haymanns Verlag KG (Luxemburger Strabe 449, D-50939 Κολωνία) οι οποίες αναλαμβάνουν επίσης τη διανομή της σε συνεργασία, για ορισμένες χώρες, με τους αντιπροσώπους πώλησης ο κατάλογος των οποίων ακολουθεί.

Γραφείο Μεταφράσεων Υπουργείου Εξωτερικών, Αθήνα
Bureau des Traductions du Ministère des Affaires Etrangères de la
Republique Hellenique, Athenes
Hellenic Republic, Ministry of Foreign Affairs, Translation Office, Athens

1

Κατάλογος αντιπροσώπων πώλησης

- Βέλγιο: Etablissements Emile Bruylant (rue de la Regence
67, B-1000 Βρυξέλλες)
- Λουξεμβούργο: Librairie Promoculture (14, rue Duchscher (place
de Paris), B.P. 1142, L-1011 Λουξεμβούργο-
Gare)
- Ολλανδία: B.V. Juridische Boekhandel & Antiquariaat
A.Jongbloed & Zoon (Noordeinde 39, NL-2514
GC's - Gravenhage)

ΠΕΡΙΛΗΨΗ*

Απόφαση που εξέδωσε Τμήμα

Ελλάδα - Επέμβαση στη νομοθετική εξουσία στην απονομή δικαιοσύνης και διάρκεια της διαδικασίας ενώπιον των αστικών δικαστηρίων

1. ΠΡΟΚΑΤΑΡΤΙΚΗ ΕΝΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ (μη τήρηση της προθεσμίας των έξι μηνών)

Επιχείρημα της Κυβέρνησης σύμφωνα με το οποίο η προσφυγή έγινε πάνω από έξι μήνες μετά την απόφαση του Εφετείου: ο εσωτερικός κανονισμός της Επιτροπής δεν υποδηλώνει, ως προϋπόθεση για την υποβολή προσφυγής, ότι πρέπει να αποδειχθεί ότι ο προσφεύγων πληροί τις απαιτήσεις τήρησης της προθεσμίας των έξι μηνών - η ημερομηνία υποβολής της προσφυγής είναι αυτή που φέρει η πρώτη επιστολή του προσφεύγοντος με την προϋπόθεση ότι αναφέρει επαρκώς το αντικείμενο της προσφυγής.

Επιχείρημα της Κυβέρνησης σύμφωνα με το οποίο ο προσφεύγων αμέλησε να πληροφορηθεί από το γραμματέα του Εφετείου σχετικά με την ημερομηνία έκδοσης της απόφασης: δεν μπορούμε να απαιτήσουμε από το άτομο που υποβάλλεται σε δίκη να πληροφορείται κάθε ημέρα για την ύπαρξη μιας απόφασης που δεν του γνωστοποιήθηκε ποτέ.

Συμπέρασμα: απόρριψη (ομόφωνα)

II. ΑΡΘΡΟ 6 ΤΗΣ ΣΥΝΘΗΚΗΣ

A. Δίκαιη διαδικασία

Το περιεχόμενο του άρθρου 26 του Ν.2020/1992 σε συνδυασμό με τη μέθοδο και το χρόνο υιοθέτησής του: η δεύτερη παράγραφος του άρθρου αυτού παραγράφει κάθε απαίτηση σχετική με τις εισφορές που έχουν ήδη καταβληθεί στον ΟΑΕΔ και καταργεί κάθε σχετική διαδικασία που τυχόν εκκρεμεί ενώπιον οποιουδήποτε δικαστηρίου - το άρθρο 26 περιλαμβάνεται σε έναν νόμο ο τίτλος του

* Συντάχθηκε από το Γραμματέα, δεν δεσμεύει το Δικαστήριο
Γραφείο Μεταφράσεων Υπουργείου Εξωτερικών, Αθήνα
Bureau des Traductions du Ministère des Affaires Étrangères de la
République Hellénique, Athènes

Hellenic Republic, Ministry of Foreign Affairs, Translation Office, Athens

οποίου δεν έχει καμία σχέση με αυτό - το οποίο υιοθετήθηκε μετά την κατάθεση της έφεσης της ΔΕΗ κατά της απόφασης του Πολυμελούς Πρωτοδικείου το οποίο αποφάνθηκε για την έφεση, και πριν την εκδίκαση ενώπιον του Εφετείου. Η υιοθέτηση του άρθρου 26 σε μια τόσο κρίσιμη χρονική στιγμή ρύθμισε στην πραγματικότητα την ουσία της έφεσης και καθιστούσε μάταιη τη συνέχισή της.

Συμπέρασμα: παραβίαση (ομόφωνα)

Β. Διάρκεια της διαδικασίας

1. Περίοδος που λαμβάνεται υπόψη

Έναρξη: υποβολή στον Ειρηνοδίκη Αθηνών

Τέλος: απόφαση του Εφετείου

Διάρκεια: πέντε έτη και έντεκα μήνες

2. Εύλογη διάρκεια της διαδικασίας

Διαδικασία ενώπιον του Ειρηνοδίκη Αθηνών (δέκα έξι μήνες) και ενώπιον του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Αθηνών που αποφάσισε για την έφεση (δέκα επτά μήνες): ορισμένες καθυστερήσεις που οφείλονται είτε στις διαδικαστικές απαιτήσεις ή στη συμπεριφορά των μερών - οι ακροαματικές διαδικασίες καθορίζονται κάθε φορά για κοντινές ημερομηνίες και οι αποφάσεις εκδίδονται χωρίς καθυστέρηση - μη υπερβολική διάρκεια.

Διαδικασία ενώπιον του Εφετείου (δύο έτη και οκτώ μήνες): η δίκη αναβλήθηκε λόγω της απεργίας των δικηγόρων Αθηνών που διήρκεσε επτά μήνες - νέα δίκη που ορίστηκε δέκα τρεις μήνες μετά την αρχική ημερομηνία - καθυστέρηση που δεν εναρμονίζεται με την αποτελεσματικότητα και την αξιοπιστία της δικαιοσύνης που απαιτεί η Συνθήκη.

Συμπέρασμα: παραβίαση (ομόφωνα)

III. ΑΡΘΡΟ 6 § 1, ΣΕ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟ ΜΕ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 14, ΚΑΙ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 13 ΤΗΣ ΣΥΝΘΗΚΗΣ

Τα προηγούμενα συμπεράσματα καθιστούν μη απαραίτητη την εξέταση της εν λόγω αιτίας.

Συμπέρασμα: δεν υπάρχει λόγος εξέτασης (ομόφωνα)

IV. ΑΡΘΡΟ 50 ΤΗΣ ΣΥΝΘΗΚΗΣ

A. Ζημίες

Ηθική βλάβη λόγω έλλειψης δίκαιης διαδικασίας - επιδίκαση αποζημίωσης.

Ηθική βλάβη που πιθανώς προκλήθηκε από τη διάρκεια της διαδικασίας: η διαπίστωση της παραβίασης επαρκεί ως επανόρθωση.

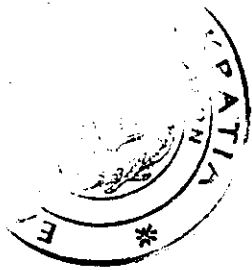
B. Δαπάνες και έξοδα

Λαμβάνοντας υπόψιν ότι ο προσφεύγων δεν αναφέρει κανένα ποσόν, το Δικαστήριο απορρίπτει την προσφυγή όσον αφορά τις δαπάνες και τα έξοδά της.

Συμπέρασμα: το εναγόμενο Κράτος θα πρέπει να καταβάλλει κάποιο ποσόν για ηθική βλάβη (ομόφωνα)

ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΤΗ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ

24.10.1989, Η. κατά της Γαλλίας. 27.10.1993 Monnet κατά της Γαλλίας. 9.12.1996, Ελληνικά Διυλιστήρια Στραν και Στρατής Ανδρεάδης κατά της Ελλάδας.

ΑΠΟΦΑΣΗ

Υπόθεση : *É É* κατά της Ελλάδας¹

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων που συγκροτήθηκε σύμφωνα με το άρθρο 43 της Συνθήκης Προστασίας των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών ("η Συνθήκη") και με τις σχετικές ρήτρες του κανονισμού Α², σε τμήμα που αποτελείται από τους δικαστές τα ονόματα των οποίων ακολουθούν:

κ.κ. R.Bernhardt, *πρόεδρος*
R.Macdonald,
C.Russo,
N.Βαλτικός,
I.Foighel,
M.A.Lopes Rocha,
J.Makarczyk,
U.Lohmus,
J.Casadevall,

καθώς και από τους κ.κ. H.Petzold, *γραμματέα*, και P.J.Mahoney, *αναπληρωματικό γραμματέα*,

Αφού συσκέφθηκε στην αίθουσα διαβουλεύσεων στις 2 Ιουνίου και 23 Σεπτεμβρίου 1997,

Σημειώσεις του Γραμματέα

¹ Η υπόθεση φέρει τον αριθμό 97/1996/716/913. Οι δύο πρώτοι αριθμοί δείχνουν την σειρά στο έτος κατάθεσης, οι δύο τελευταίοι τη θέση στον κατάλογο καταθέσεων του Δικαστηρίου από την αρχή και στον κατάλογο των αντίστοιχων αρχικών προσφυγών (στην Επιτροπή)

² Ο κανονισμός Α ισχύει για όλες τις υποθέσεις που παρατέμφθηκαν στο Δικαστήριο πριν την έναρξη ισχύος του Πρωτοκόλλου Νο.9 (1^η Οκτωβρίου 1994) και, κατόπιν, μόνο για τις υποθέσεις που αφορούν Κράτη που δεν συνδέονται με το Πρωτόκολλο αυτό. Αντιστοιχεί στον κανονισμό που τέθηκε σε ισχύ την 1^η Ιανουαρίου 1983 και τροποποιήθηκε πολλές φορές έκτοτε

Γραφείο Μεταφράσεων Υπουργείου Εξωτερικών, Αθήνα
Bureau des Traductions du Ministère des Affaires Etrangères de la
Republique Hellenique, Athenes
Hellenic Republic, Ministry of Foreign Affairs, Translation Office, Athens

Εκδίδει την παρούσα απόφαση, που υιοθετήθηκε κατά την τελευταία ως άνω ημερομηνία:

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Η υπόθεση παραπέμφθηκε στο Δικαστήριο από την Ελληνική κυβέρνηση ("η Κυβέρνηση") στις 12 Αυγούστου 1996, μέσα στην προθεσμία των τριών μηνών που προβλέπουν τα άρθρα 32 § 1 και 47 της Συνθήκης. Αφετηρία αποτελεί μια προσφυγή (No.24628/94) κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας την οποία ένας υπήκοος του Κράτους αυτού, ο κ. È È , υπέβαλε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων ("η Επιτροπή") στις 24 Μαΐου 1994 δυνάμει του άρθρου 25.

Η προσφυγή της Κυβέρνησης παραπέμπει στα άρθρα 44 και 48 β) της Συνθήκης και 32 του κανονισμού Α. Αντικείμενό της είναι η έκδοση απόφασης σχετικά με το αν από τα γεγονότα προκύπτει παραβίαση εκ μέρους του εναγομένου Κράτους των απαιτήσεων των άρθρων 6 § 1, 13 και 14 της Συνθήκης.

2. Σε ανταπόκριση της πρόσκλησης που προβλέπει το άρθρο 33 § 3 δ) του κανονισμού Α, ο προσφεύγων δήλωσε ότι επιθυμεί να συμμετάσχει στη διαδικασία και όρισε τους συμβούλους του (άρθρο 30).

3. Το τμήμα που θα συσταθεί περιλαμβάνει αυτοδίκαια τον κ. Ν.Βαλτικό, εκλεγμένο δικαστή Ελληνικής εθνικότητας (άρθρο 43 της Συνθήκης) και τον κ. R.Bernhardt, αντιπρόεδρο του Δικαστηρίου (άρθρο 21 § 4 β) του κανονισμού Α). Στις 2 Σεπτεμβρίου 1996, ο πρόεδρος του Δικαστηρίου, κ. R.Ryssdal, τράβηξε με κλήρο το όνομα των άλλων επτά μελών, δηλαδή των κ.κ. R.Macdonald, C.Russo, I.Foighel, M.A.Lopes Rocha, J.Makarczyk, U.Lohmus και J.Casadevall, ενώπιον του γραμματέα (άρθρα 43 in fine της Συνθήκης και 21 § 5 του κανονισμού Α).

4. Με την ιδιότητα του προέδρου του τμήματος (άρθρο 21 § 6 του κανονισμού Α), ο κ. Bernhardt συσκέφθηκε, μέσω του γραμματέα, με τον εκπρόσωπο της Κυβέρνησης, τους συμβούλους του προσφεύγοντος και τον αντιπρόσωπο της Επιτροπής σχετικά με την οργάνωση της διαδικασίας (άρθρα 37 § 1 και 38). Σύμφωνα με το διάταγμα που εκδόθηκε εν συνεχεία, ο γραμματέας έλαβε το υπόμνημα της Κυβέρνησης στις 12 Μαρτίου 1997 και του προσφεύγοντος στις 13 Μαρτίου.

5. Όπως αποφάσισε ο πρόεδρος, η συζήτηση θα γίνει δημόσια στις 26 Μαΐου 1997 στο Μέγαρο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στο Στρασβούργο. Το Δικαστήριο διεξήγε προηγουμένως μια προπαρασκευαστική συνάντηση.

Παρόντες:

- για την Κυβέρνηση

κ. Β.Κοντολαιμός, εκτιμητής του Νομικού

Συμβουλίου του Κράτους, *απεσταλμένος του εκπροσώπου*

κ. Κ.Γεωργιάδης, ελεγκτής του Νομικού

Συμβουλίου του Κράτους

σύμβουλος

- για την Επιτροπή

κ. Κ.Α.Ροζάκης

αντιπρόσωπος

- για τον προσφεύγοντα

κα. Δ.Νικοπούλου, δικηγόρος Θεσσαλονίκης

κα Δ.Τσούρκα, δικηγόρος Θεσσαλονίκης και

λέκτορας του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

σύμβουλοι

Το Δικαστήριο άκουσε τις δηλώσεις του κ. Ροζάκη, της κ. Τσούρκα και του κ. Κοντολαιμού καθώς και τις απαντήσεις στις ερωτήσεις του.

ΙΣΤΟΡΙΚΟ

1. ΟΙ ΠΕΡΙΣΤΑΣΕΙΣ

A. Η διαδικασία ενώπιον του Ειρηνοδικείου Αθηνών

6. Στις 23 Δεκεμβρίου 1987, ο κ. Ε.Ε. και εκατόν εννέα άλλα άτομα υπέβαλαν στο Ειρηνοδικείο Αθηνών μια αγωγή κατά της Δημόσιας Επιχείρησης Ηλεκτρισμού ("ΔΕΗ") της οποίας ήταν υπάλληλοι, για να λάβουν 268.800 δραχμές έκαστος. Το ποσό αυτό αντιστοιχούσε σε αυτό που η ΔΕΗ, βασιζόμενη στις διατάξεις του Ν.1483/84, είχε παρακρατήσει από τους μισθούς τους μεταξύ 1^{ης} Ιανουαρίου 1982 και 31^{ης} Δεκεμβρίου 1987, υπέρ του Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού ("ΟΑΕΔ"). Η δίκη ενώπιον του Ειρηνοδικείου ορίστηκε για τις 8 Φεβρουαρίου 1988.

7. Στις 4 Φεβρουαρίου 1988, η ΔΕΗ υπέβαλε στο Ειρηνοδικείο αίτηση ανακοίνωσης δίκης στον ΟΑΕΔ μετά προσεπίκλησης σε παρέμβαση. Υποστήριξε συγκεκριμένα ότι, σε περίπτωση που έχανε τη δίκη, θα είχε δικαίωμα να απαιτήσει αποζημίωση από τον ΟΑΕΔ υπέρ του οποίου παρακρατούσε τα διεκδικούμενα ποσά. Η δίκη ορίστηκε για τις 16 Μαρτίου 1988.

8. Στις 8 Φεβρουαρίου 1988, η δίκη της πρώτης αγωγής αναβλήθηκε για τις 16 Μαρτίου 1988 για να εκδικαστούν μαζί οι δύο υποθέσεις. Πάντως, στις 16 Μαρτίου 1988 αναβλήθηκε επειδή οι δικηγόροι των μερών δεν ήταν παρόντες.

9. Επιθυμώντας να συνεχίσει μόνος εφεξής την αγωγή που κατατέθηκε στις 23 Δεκεμβρίου 1987, ο προσφεύγων κάλεσε, στις 26 Οκτωβρίου 1988, το Ειρηνοδικείο να συγκαλέσει νέα δίκη που ορίστηκε για τις 14 Δεκεμβρίου 1988.

10. Στις 12 Δεκεμβρίου 1988, η ΔΕΗ κατέθεσε ξανά στο Ειρηνοδικείο αίτηση ανακοίνωσης δίκης στον ΟΑΕΔ μετά προσεπίκλησης σε παρέμβαση. Η δίκη προσδιορίστηκε για τις 7 Φεβρουαρίου 1989.

11. Στις 14 Δεκεμβρίου 1988, η δίκη αναβλήθηκε έως τις 7 Φεβρουαρίου 1989 έτσι ώστε οι δύο υποθέσεις να εκδικαστούν μαζί.

12. Με την απόφαση (No.749/1989) από 20 Απριλίου 1989, το Ειρηνοδικείο δέχθηκε εν μέρει την αίτηση του προσφεύγοντος και διέταξε την ΔΕΗ να του καταβάλλει το ποσόν των 190.383 δραχμών. Διέταξε επίσης τον ΟΑΕΔ να αποζημιώσει την ΔΕΗ για το ποσό αυτό.

Β. Η διαδικασία ενώπιον του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Αθηνών

13. Στις 26 Ιουνίου και 10 Ιουλίου 1989 αντίστοιχα, η ΔΕΗ και ο ΟΑΕΔ άσκησαν έφεση κατά της απόφασης αυτής ενώπιον του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Αθηνών. Με αίτηση του προσφεύγοντος, η δίκη ορίστηκε για τις 12 Ιανουαρίου 1990.

14. Κατά την ημερομηνία αυτή, το Πολυμελές Πρωτοδικείο σημείωσε ότι η διεξαγωγή της συζήτησης είχε επισπευσθεί από τον ίδιο τον προσφεύγοντα, που δεν είχε ωστόσο καλέσει την ΔΕΗ να εμφανιστεί θεωρώντας ότι η έφεση του ΟΑΕΔ ήταν απαράδεκτη στο μέτρο που αφορούσε και τη ΔΕΗ. Αποφάσισε λοιπόν, αφ'ενός να ανακηρύξει την έφεση απαράδεκτη στο μέτρο που ήταν εναντίον της ΔΕΗ και, αφ'ετέρου, να αναβάλλει τη συζήτηση όσον αφορά τον κ. Παπαγεωργίου για να αποφύγει τον κίνδυνο έκδοσης δύο αντιφατικών αποφάσεων (απόφαση No.2371/1990).

15. Στις 3 Απριλίου 1990, ο προσφεύγων, αφού κλήτευσε τον ΟΑΕΔ και την ΔΕΗ, ζήτησε νέα δίκη ενώπιον του Πολυμελούς Πρωτοδικείου, που έλαβε χώρα στις 28 Σεπτεμβρίου 1990.

16. Με την απόφαση (No.9189/1990) από 30 Νοεμβρίου 1990, το Πολυμελές Πρωτοδικείο μείωσε το ποσό που χορηγήθηκε στον προσφεύγοντα από το Ειρηνοδικείο στις 117.213 δραχμές.

Γ. Η διαδικασία ενώπιον του Εφετείου

17. Στις 13 Μαρτίου 1991, η ΔΕΗ άσκησε έφεση. Ο ΟΑΕΔ έκανε παρέμβαση για να στηρίξει τους ισχυρισμούς της. Σε ένα από τα μέσα της, η ΔΕΗ αμφισβήτησε τη δικαιοδοσία του Πολυμελούς

Πρωτοδικείου. Σύμφωνα με τη ΔΕΗ, το θέμα της υποχρέωσης εισφοράς αφορούσε ασφαλιστική διαφορά και άρα έπρεπε να υποβληθεί σε διοικητική δικαιοδοσία.

Πάντως, η δίκη, που είχε αρχικά οριστεί για τις 29 Σεπτεμβρίου 1992, αναβλήθηκε λόγω της απεργίας των δικηγόρων Αθηνών που διήρκεσε μέχρι τον Απρίλιο 1993.

18. Στις 21 Οκτωβρίου 1992, ο προσφεύγων ζήτησε τη διεξαγωγή νέας δίκης που ορίστηκε για τις 19 Οκτωβρίου 1993.

19. Στις 23 Νοεμβρίου 1993, το Εφετείο, βασιζόμενο στις διατάξεις του άρθρου 26 Ν.2020/1992 - που υιοθέτησε το Κοινοβούλιο στις 28 Φεβρουαρίου 1992 (παράγραφος 25 κάτωθι) - ακύρωσε την προσβαλλόμενη απόφαση για τους εξής λόγους (απόφαση Νο.1120/1993):

" (...) 3. Προκύπτει από το διαχωρισμό των εξουσιών (...) ότι η νομοθετική εξουσία δεν εμποδίζεται από το να καταργεί, βασιζόμενη σε νέους κανόνες δικαίου - μέσω παραγραφής - δικαιώματα που είχαν αποκτηθεί σύμφωνα με νομικούς κανόνες που ίσχυαν στο παρελθόν, ακόμα κι αν τα δικαιώματα αυτά είχαν αναγνωρισθεί με οριστικές δικαστικές αποφάσεις. Ωστόσο, δεν ισχύει το ίδιο αν οι νέοι κανόνες δεν έχουν γενικό χαρακτήρα και αγνοούν την αρχή της ισότητας (άρθρο 4 § 1 του Συντάγματος) ή το δικαίωμα ιδιοκτησίας (άρθρο 17 του Συντάγματος). Στην περίπτωση αυτή, δεν μπορούν να εφαρμοστούν από τα δικαστήρια (...). Στην προκειμένη περίπτωση, μετά την έκδοση της προσβαλλόμενης απόφασης (30.11.1990) και την άσκηση της έφεσης (14.3.1991), ψηφίστηκε και υιοθετήθηκε ο νόμος 2020 από 28 Φεβρουαρίου 1992 το άρθρο 26 του οποίου προβλέπει (...). Όπως προκύπτει από την προσβαλλόμενη απόφαση (9189/1990), το Πολυμελές Πρωτοδικείο που αποφάνθηκε για

την έφεση, αναγνώρισε ότι [ο προσφεύγων] ήταν υπάλληλος της ΔΕΗ, συνδεδεμένος με σύμβαση εργασίας και αμειβόμενος με μηνιαίο μισθό. Μεταξύ της 8^{ης} Οκτωβρίου 1984 και της 31^{ης} Δεκεμβρίου 1987, τα αρμόδια όργανα της ΔΕΗ παρακράτησαν παράνομα (εφόσον η συμπληρωματική ασφάλιση των υπαλλήλων της ΔΕΗ είναι ασύμβατη όσον αφορά τους άνωθι ασφαλιστικούς κλάδους (...)) από το μηνιαίο του εισόδημα και υπέρ του ΟΑΕΔ 1% για την ανεργία και 1% για το ΔΛΟΕΜ, δηλαδή συνολικά 117.213 δραχμές που καταβλήθηκαν στον ΟΑΕΔ. [Το Πολυμελές Πρωτοδικείο] επιδίκασε κατόπιν το ποσό αυτό [στον προσφεύγοντα]. Ωστόσο, μετά την έναρξη ισχύος του άρθρου 26 § 2 του Ν.2020/1992, που δεν αντιτίθεται στις διατάξεις των άρθρων 4 και 17 του Συντάγματος, η προσβαλλόμενη απόφαση πρέπει να ακυρωθεί και η διαδικασία πρέπει να ανακληθεί (...)"

20. Φαίνεται ότι η απόφαση αυτή δεν γνωστοποιήθηκε ποτέ στον προσφεύγοντα ο οποίος ισχυρίζεται ότι έλαβε γνώση στις 22 Δεκεμβρίου 1993.

II. ΤΟ ΣΧΕΤΙΚΟ ΕΘΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

A. Το Σύνταγμα

21. Σύμφωνα με το άρθρο 74 § 5 του Συντάγματος

"Νομοσχέδιο ή πρόταση νόμου που περιέχει διατάξεις άσχετες με το κύριο αντικείμενό τους δεν εισάγεται για συζήτηση.

Καμία προσθήκη ή τροπολογία δεν εισάγεται για συζήτηση, αν δεν σχετίζεται με το κύριο αντικείμενο του νομοσχεδίου ή της πρότασης.

Σε περίπτωση αμφισβήτησης, αποφαινεται η Βουλή".

Β. Ο Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας

22. Οι σχετικές διατάξεις του κώδικα πολιτικής δικονομίας έχουν ως εξής:

Άρθρο 108

"Οι διαδικαστικές πράξεις πραγματοποιούνται με πρωτοβουλία και φροντίδα των μερών, εκτός αν ο νόμος προβλέπει διαφορετικά".

Άρθρο 310

"1. Οι αποφάσεις γνωστοποιούνται με φροντίδα των μερών".

2. Εφόσον οι αποφάσεις δεν είναι οριστικές, η παρουσία των μερών ή των νομίμων εκπροσώπων τους (...) ή των δικηγόρων τους κατά την έκδοση των αποφάσεων ισοδυναμεί με γνωστοποίηση".

Γ. Οι διατάξεις που αφορούν τις εισφορές των μισθωτών υπέρ του ΟΑΕΔ

23. Το άρθρο 18 § 4 του Ν.1346 από 13/14 Απριλίου 1983 αναφέρει τα εξής:

"Οι μισθωτοί που υπόκεινται στις διατάξεις του νομοθετικού διατάγματος 3868/1958 (...) και που λαμβάνουν μηνιαίο μισθό, δεν δικαιούνται των άνωθι οικογενειακών επιδομάτων, αν και για όσο χρόνο λαμβάνουν από τον εργοδότη τους - βάσει νομικών διατάξεων ή συλλογικών συμβάσεων, διαιτητικών αποφάσεων, επιχειρηματικών κανονισμών ή άλλων διατάξεων (...) - επιδόματα για εξαρτώμενα τέκνα μεγαλύτερα από αυτά που καταβάλλει ο ΟΑΕΔ (...)".

24. ΟΙ εισφορές στον ΟΑΕΔ είναι το αντικείμενο του άρθρου 20 του Ν.1483/1984 σύμφωνα με τον οποίο:

"1. Οι εισφορές των εργοδοτών και των εργατών στον ΟΑΕΔ (...) αποτελούν κοινωνικές κρατήσεις υπέρ των άνωθι οργανισμών που ασκούν κοινωνική πολιτική, και συνεχίζουν να καταβάλλονται ακόμα κι αν οι δικαιούχοι εργάτες δικαιούνται παρόμοιων επιδομάτων από τους εργοδότες τους ή από άλλα ιδρύματα.

2. Οι εισφορές που αναφέρονται στην προηγούμενη παράγραφο, που καταβλήθηκαν στον ΟΑΕΔ (...), έως τη δημοσίευση του παρόντος νόμου, δεν μπορούν σε καμία περίπτωση να αποτελέσουν αντικείμενο διεκδίκησης. Κάθε διαδικασία που τυχόν εκκρεμεί ενώπιον των δικαστηρίων για τη διεκδίκηση των εισφορών αυτών ακυρώνεται.

(...)"

25. Στις 28 Φεβρουαρίου 1992, το Κοινοβούλιο υιοθέτησε ένα νόμο (2020/1992) με τίτλο "ρύθμιση του ειδικού φόρου κατανάλωσης πετρελαϊκών προϊόντων και άλλες διατάξεις" το άρθρο 26 του οποίου προβλέπει:

"1. Οι εισφορές των εργοδοτών και των εργατών στους ασφαλιστικούς κλάδους αρμοδιότητας του ΟΑΕΔ (...) θεωρούνται ως κοινωνικές κρατήσεις υπέρ των οργανισμών αυτών και καταβάλλονται ακόμα κι αν οι ασφαλισμένοι δικαιούνται παρόμοιων επιδομάτων από τους εργοδότες τους ή από άλλα ιδρύματα.

2. Οι εισφορές που αναφέρονται στην προηγούμενη παράγραφο, που καταβλήθηκαν στον ΟΑΕΔ (...) έως την δημοσίευση του παρόντος νόμου, δεν μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο διεκδίκησης, κάθε σχετική αξίωση παραγράφεται και κάθε εκκρεμής δικαστική διαδικασία ενώπιον οποιουδήποτε δικαστηρίου για τη διεκδίκηση των εν λόγω εισφορών ακυρώνεται.

(...)"

Η ερμηνευτική έκθεση της διάταξης αυτής αναφέρει ότι σκοπός της είναι η άρση της υφιστάμενης αμφισβήτησης σχετικά με το θέμα του αν οι εισφορές υπέρ του ΟΑΕΔ (συγκεκριμένα αυτές που καταβάλλονται ως επιδόματα για εξαρτώμενα τέκνα) αποτελούσαν "κοινωνικές κρατήσεις", δηλαδή εισφορά που επιβαλλόταν ακόμα και στην περίπτωση που ο κίνδυνος που κάλυπτε η ασφάλιση δεν θα υλοποιούνταν ποτέ.

Δ. Η νομολογία του Εφετείου

26. Με δύο αποφάσεις, από 30 Ιουνίου 1988 (1288/1988) και 17 Δεκεμβρίου 1990 (1989/1990) - σχετικά με δύο δίκες μεταξύ των Ελληνικών Ταχυδρομείων (ΕΛΤΑ) και του Οργανισμού Σιδηροδρόμων Ελλάδας (ΟΣΕ) και των μισθωτών τους αντίστοιχα - το Εφετείο διευκρίνισε την έννοια του άρθρου 20 του Ν.1483/1984 και συγκεκριμένα τη φράση "συνεχίζουν να καταβάλλονται" που αναφέρεται στην παράγραφο 1 του άρθρου αυτού. Επιβεβαίωσε τις αποφάσεις των δικαστηρίων που καταδίκασαν τον ΟΣΕ και τα ΕΛΤΑ να χορηγήσουν σε ορισμένους από τους μισθωτούς τους αποζημίωση επειδή παρακράτησαν μέρος των μισθών τους υπέρ του ΟΑΕΔ.

Πιο συγκεκριμένα, στην απόφαση από 30 Ιουνίου 1988, το Εφετείο αποφάνθηκε ως εξής:

" (...)

Προκύπτει από τις άνωθι διατάξεις και λαμβάνοντας υπόψιν το γεγονός ότι το προσωπικό των ΕΛΤΑ έχει σύνταξη και ιατρική κάλυψη από το Κράτος (...), ότι η συμπληρωματική ασφάλιση του προσωπικού αυτού στον ΟΑΕΔ για την ανεργία και την απόδοση οικογενειακού επιδόματος δεν είναι νοητή ούτε επιθυμητή από τον νομοθέτη (...). Πριν την υιοθέτηση του Ν.1483/1984, και καθώς κρίθηκε από την απόφαση 403/1981 της ολομέλειας του Εφετείου, οι μισθωτοί των ΕΛΤΑ δεν

έχουν την υποχρέωση, από το νόμο, να εισφέρουν στον ΟΑΕΔ. Το άρθρο 20 του άνωθι νόμου, και όπως προκύπτει από τη φράση "συνεχίζουν να καταβάλλονται", δεν επιβάλλει μια τέτοια υποχρέωση στους εργαζόμενους. Συνεπώς, το άρθρο αυτό δεν ισχύει εφόσον δεν υπάρχει υποχρέωση εισφοράς, όπως στην περίπτωση του προσωπικού των ΕΛΤΑ (...)"

Στην απόφαση από 12 Δεκεμβρίου 1990, το Εφετείο υπογράμμισε ότι δεν δημιουργήθηκε καμία υποχρέωση εισφοράς από την έναρξη ισχύος του άρθρου 20 του Ν.1483/1984, εφόσον τονίζεται ότι οι εισφορές συνεχίζουν να καταβάλλονται, πράγμα που σημαίνει ότι αν οι εισφορές αυτές δεν καταβάλλονταν μέχρι τότε, ο εν λόγω νόμος δεν εισάγει μια τέτοια υποχρέωση.

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΝΩΠΙΟΝ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

27. Ο κ. Παπαγεωργίου άσκησε προσφυγή στην Επιτροπή στις 24 Μαΐου 1994. Υποστήριξε ότι η υιοθέτηση και η εφαρμογή εναντίον του του Ν.2020/1992, ενόσω εκκρεμούσαν ακόμα οι δικαστικές διαδικασίες που είχε ασκήσει, παραβίαζαν τα άρθρα 6 § 1, 13 και 14 της Συνθήκης, καθώς και το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου Νο.1.

28. Στις 24 Οκτωβρίου 1995, η Επιτροπή δέχθηκε την προσφυγή (24628/94) όσον αφορά τα άρθρα 6 § 1, 13 και 14 της Συνθήκης και την ανακήρυξε απαράδεκτη για τα υπόλοιπα. Στην έκθεσή της από 15 Μαΐου 1996 (άρθρο 31), κατέληξε στο ομόφωνο συμπέρασμα ότι υπήρχε παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Συνθήκης όσον αφορά το δίκαιο χαρακτήρα και τη διάρκεια της διαδικασίας και δεν τίθεται κανένα σαφές θέμα σχετικά με το άρθρο 6 § 1 σε συνδυασμό με το άρθρο 14 της Συνθήκης και 13 της Συνθήκης³.

³ Σημείωση του γραμματέα: για πρακτικούς λόγους δεν θα υπάρχει στην τυπωμένη έκδοση (Επιτομή Αποφάσεων 1997), αλλά μπορείτε να το προμηθευτείτε από τον γραμματέα

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΠΟΥ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΤΗΚΑΝ ΣΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

29. Στο υπόμνημά της, η Κυβέρνηση κάλεσε το Δικαστήριο "να απορρίψει την προσφυγή του κ. Χρήστου Παπαγεωργίου στο σύνολό της".

30. Από την πλευρά του, ο προσφεύγων ζήτησε από Δικαστήριο να δηλώσει ότι η Ελληνική Δημοκρατία

"1. παραβίασε την αρχή της υπεροχής του δικαίου

2. παραβίασε το άρθρο 6 § 1 της Συνθήκης όσον αφορά το δικαίωμα δίκαιης διαδικασίας και, πιο συγκεκριμένα α) το δικαίωμα της μη εξαιρέσεως από δικαστές που όρισε ο νόμος, β) τον κανόνα που υποβάλλει την ισότητα των ένδικων μέσων των μερών ενώπιον της δικαιοσύνης, γ) την αρχή της λειτουργικής αμεροληψίας της δικαιοσύνης και δ) την υποχρέωση πλήρους και ρητής δικαιολόγησης των αποφάσεων

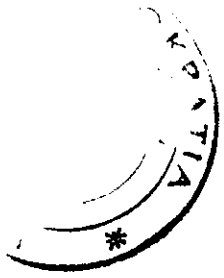
3. παραβίασε το άρθρο 6 § 1 όσον αφορά το δικαίωμα δικαστικής προστασίας μέσα σε εύλογη προθεσμία (...)"

ΔΙΚΑΙΟ

1. ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΠΡΟΚΑΤΑΡΤΙΚΗ ΕΝΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

31. Πρώτον, η Κυβέρνηση ισχυρίζεται, όπως έχει ήδη κάνει ενώπιον της Επιτροπής, ότι η προσφυγή είναι απαράδεκτη λόγω της μη τήρησης της προθεσμίας των έξι μηνών. Η ημερομηνία κατάθεσης της προσφυγής δεν παράγει κανένα δικαστικό αποτέλεσμα εφόσον η Επιτροπή δεν επαλήθευσε την τήρηση των απαιτήσεων του άρθρου 44 του εσωτερικού κανονισμού της, ενέργεια που είναι απαραίτητη για την καταχώρηση. Η προσφυγή καταχωρήθηκε στις 18 Ιουλίου 1994, δηλαδή πάνω από έξι μήνες μετά την απόφαση του Εφετείου από 23 Νοεμβρίου 1993 (παράγραφος 19 άνωθι).

Ακόμα κι αν υποθέσουμε - όπως κάνει η Επιτροπή - ότι το σημείο έναρξης της εν λόγω προθεσμίας τοποθετείται εκτός της

ημερομηνίας κατάθεσης της προσφυγής, δηλαδή στις 24 Μαΐου 1994, η προϋπόθεση που θέτει το άρθρο 26 της Συνθήκης δεν τηρήθηκε από τον προσφεύγοντα: αν δεν έλαβε γνώση της απόφασης του Εφετείου, όπως ισχυρίζεται, παρά μόνο στις 22 Δεκεμβρίου 1993, αυτό οφείλεται σε δική του αμέλεια επειδή ήταν υποχρέωσή του να πληροφορηθεί από το γραμματέα του Εφετείου την ημερομηνία έκδοσης της απόφασης.

32. Το Δικαστήριο δεν μπορεί να ακολουθήσει την Κυβέρνηση στο θέμα αυτό. Το άρθρο 44 § 3 του εσωτερικού κανονισμού της Επιτροπής δεν υποδηλώνει, ως προϋπόθεση καταχώρησης της προσφυγής, ότι πρέπει να αποδειχθεί ότι ο προσφεύγων πληροί τις απαιτήσεις τήρησης της προθεσμίας των έξι μηνών. Η ημερομηνία κατάθεσης της προσφυγής είναι αυτή που φέρει η πρώτη επιστολή του προσφεύγοντος, με την προϋπόθεση ότι αναφέρει επαρκώς το αντικείμενο της προσφυγής. Η καταχώρηση, η ημερομηνία της οποίας είναι αυτή κατά την οποία ο γραμματέας της Επιτροπής λαμβάνει τον πλήρη φάκελο που αφορά την προσφυγή, έχει μόνο μια πρακτική συνέπεια. Καθορίζει τη σειρά με την οποία η Επιτροπή εξετάζει τις προσφυγές.

Όσον αφορά την ισχυριζόμενη αμέλεια του προσφεύγοντος, το Δικαστήριο θεωρεί ότι δεν μπορούμε να απαιτούμε από το άτομο που υποβάλλεται σε δίκη να πληροφορείται κάθε ημέρα την ύπαρξη απόφασης που δεν του γνωστοποιήθηκε ποτέ.

Όπως και η Επιτροπή, θεωρεί ως εκ τούτου ότι πρέπει να απορριφθεί η εν λόγω ένσταση.

II. ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΙΣΧΥΡΙΖΟΜΕΝΗ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 § 1 ΤΗΣ ΣΥΝΘΗΚΗΣ

33. Ο προσφεύγων ισχυρίζεται διπλή παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Συνθήκης ως εξής:

"Κάθε άτομο έχει το δικαίωμα να εκδικαστεί η υπόθεσή του δίκαια (...) και μέσα σε εύλογη προθεσμία από δικαστήριο (...) που αποφαινεται (...) σε υποθέσεις που αφορούν αστικά δικαιώματα και υποχρεώσεις (...)".

Κατ'αρχάς, η υιοθέτηση του άρθρου 26 του Ν.2020/1992 και η εφαρμογή του στην υπόθεσή του από το Εφετείο του στέρησε τη δίκαιη διαδικασία. Επίσης, η διάρκεια της διαδικασίας που ξεκίνησε για την επιστροφή του ποσού που ο εργοδότης του, η ΔΕΗ, είχε παρακρατήσει από το μισθό του, υπερέβη την "εύλογη προθεσμία".

A. Δίκαιη διαδικασία

34. Ο προσφεύγων καταγγέλλει ανάμιξη της νομοθετικής εξουσίας στη λειτουργία της δικαστικής εξουσίας, όσον αφορά τον καθορισμό της σειράς των δικών και την ίδια την ουσία της διαφοράς. Θεωρώντας, στο άρθρο 26, τις εισφορές που καταβάλλονται στον ΟΑΕΔ ως "κοινωνικές κρατήσεις", η πολιτική εξουσία επιχείρησε να εξαιρέσει τις τρέχουσες δίκες από την αρμοδιότητα των πολιτικών δικαστηρίων και να τις υποβάλλει στην αρμοδιότητα των διοικητικών δικαστηρίων. Έδινε έτσι στις δίκες αυτές έναν χαρακτήρα δημοσίου δικαίου στο οποίο πρόσθεσε αναδρομικό αποτέλεσμα καθώς η ερμηνευτική έκθεση τόνιζε ότι το εν λόγω άρθρο είχε σκοπό να διευκρινίσει την έννοια ορισμένων όρων "που δεν έγιναν σωστά κατανοητοί" του Ν.1483/1984 (παράγραφος 25 άνωθι). Εξ άλλου, με την απόφασή του Νο.1120/1993, το Εφετείο, βασιζόμενο στο ίδιο άρθρο, ακύρωσε τη διαδικασία χωρίς να δικαιολογήσει την απόφασή του και χωρίς να εξετάσει τη συνταγματικότητα των διατάξεών του.

35. Η Επιτροπή θεωρεί επίσης ότι το Κράτος αγνόησε το άρθρο 6 της Συνθήκης όσον αφορά το δίκαιο χαρακτήρα της διαδικασίας, επειδή "έκρινε δια της νομοθετικής οδού μια υπόθεση στην οποία ήταν διάδικος".

36. Σύμφωνα με την Κυβέρνηση, το άρθρο 26 του Ν.2020/1992 δεν υιοθετήθηκε για να επιλύσει τη διαφορά μεταξύ του προσφύγοντος και της ΔΕΗ ενώπιον των δικαστηρίων. Διατυπωμένο αντικειμενικά και απρόσωπα, το άρθρο αυτό ρυθμίζει κάθε υπόθεση που εντάσσεται στο πεδίο εφαρμογής του, και η εφαρμογή του στην περίπτωση του προσφύγοντος ήταν τυχαία και συμπτωματική. Το γεγονός ότι τα δικαστήρια εφάρμοσαν ένα κείμενο που δεν ευνοούσε τον κ. Παπαγεωργίου δεν θεωρείται αντίθετο με το άρθρο 6 της Συνθήκης, χωρίς το οποίο θα έπρεπε να συμπεραίνουμε παραβίαση του άρθρου αυτού κάθε φορά που μια νομοθετική μεταρρύθμιση τροποποιεί την υφιστάμενη νομική κατάσταση έτσι ώστε να ευνοηθεί ένα από τα διάδικα μέρη. Τέλος, η Κυβέρνηση υπογραμμίζει την ανάγκη υιοθέτησης μιας ερμηνευτικής διάταξης του άρθρου 20 του Ν.1483/1984 (παράγραφος 24 άνωθι), όπως το άρθρο 26, για να εδραιωθεί στην Ελλάδα η ανάπτυξη του κοινωνικού Κράτους: το άρθρο αυτό επιχείρησε να χορηγήσει ενίσχυση στους ανέργους και οικογενειακά επιδόματα στους μισθωτούς που δεν λάμβαναν κανένα επίδομα από άλλη πηγή.

37. Το Δικαστήριο συμφωνεί με την Κυβέρνηση ότι, κατ'αρχήν, η νομοθετική εξουσία δεν παρεμποδίζεται στο να ρυθμίζει, με νέες διατάξεις, τα δικαιώματα που προκύπτουν από νόμους που ίσχυαν προγενέστερα.

Ωστόσο, στην υπόθεση Ελληνικά Δωλιστήρια Στραν και Στρατής Ανδρεάδης κατά της Ελλάδας (σειρά Α Νο.301-B) το Δικαστήριο έκρινε ότι η αρχή της κυριαρχίας του δικαίου και η έννοια της δίκαιης διαδικασίας που θεσπίζει το άρθρο 6 αντιτίθενται στην παρέμβαση της Ελληνικής νομοθετικής εξουσίας στην απονομή δικαιοσύνης με σκοπό τον επηρεασμό της δικαστικής έκβασης της δίκης. Συμπέρανε ότι το Κράτος είχε θίξει τα δικαιώματα των προσφευγόντων, που εγγυάται το άρθρο 6, παρεμβαίνοντας με

αποφασιστικό τρόπο για να κατευθύνει υπέρ του την επικείμενη έκβαση της δίκης στην οποία ήταν διάδικος (*ibidem*, σελ.82, §§ 49-50).

38. Στην παρούσα υπόθεση, όπως και στην άνωθι υπόθεση, το Δικαστήριο δεν μπορεί να αγνοήσει το αποτέλεσμα που παρήγε το περιεχόμενο του άρθρου 26 του Ν.2020/1992 σε συνδυασμό με τη μέθοδο και τη χρονική στιγμή της υιοθέτησής του.

Πρώτον, αν η πρώτη παράγραφος του άρθρου 26 διευκρίνισε την έννοια του άρθρου 20 του Ν.1483/1984, η δεύτερη παρέγραψε κάθε αξίωση σχετική με τις εισφορές που έχουν ήδη καταβληθεί στον ΟΑΕΔ και ακύρωσε κάθε σχετική εκκρεμή διαδικασία ενώπιον κάθε δικαστηρίου (παράγραφος 25 άνωθι).

Κατόπιν, το άρθρο 26 περιελήφθη σε ένα νόμο ο τίτλος του οποίου ("ρύθμιση του ειδικού φόρου κατανάλωσης πετρελαϊκών προϊόντων και άλλες διατάξεις") δεν έχει καμία σχέση με το άρθρο, πράγμα που, όπως υπογραμμίζει ο προσφεύγων, απαγορεύεται από το άρθρο 74 § 5 του Ελληνικού Συντάγματος (παράγραφος 21 άνωθι).

Τέλος και πάνω από όλα, το άρθρο 26 υιοθετήθηκε μετά την άσκηση της έφεσης της ΔΕΗ, με την παρέμβαση του ΟΑΕΔ, κατά της απόφασης του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Αθηνών που έκρινε την έφεση, και πριν την εκδίκαση ενώπιον του Εφετείου η οποία είχε οριστεί αρχικά για τις 29 Σεπτεμβρίου 1992 (παράγραφος 17 άνωθι). Εκείνη τη χρονική στιγμή, μπορούσε σίγουρα να προβλεφθεί ότι το Εφετείο θα ακολουθούσε την πρόσφατη νομολογία του (παράγραφος 26 άνωθι) που ήδη διευκρίνισε την έννοια του άρθρου 20 του Ν.1483/1984 και που ήταν ευνοϊκή για τον προσφεύγοντα.

Υπό τις παρούσες συνθήκες, η υιοθέτηση του άρθρου 26 σε μια τόσο κρίσιμη χρονική στιγμή της διαδικασίας ενώπιον του Εφετείου ρύθμισε στην πραγματικότητα την ουσία της διαφοράς και κατέστησε μάταιη την συνέχισή της.

39. Όσον αφορά το επιχείρημα της Κυβέρνησης σύμφωνα με το οποίο δεν επρόκειτο για διαφορά μεταξύ του κ. Παπαγεωργίου και του Κράτους, επειδή η ΔΕΗ ήταν νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου και όχι δημοσίου δικαίου, το Δικαστήριο σημειώνει ότι τα ποσά που παρακρατούσε η ΔΕΗ από τους μισθούς των υπαλλήλων της καταβάλλονταν στον ΟΑΕΔ, δημόσιο οργανισμό κοινωνικής ασφάλισης. Αν το Εφετείο δικαίωνε τον ενδιαφερόμενο, το Ελληνικό κράτος θα ήταν αυτό που θα έπρεπε να τον αποζημιώσει.

40. Συνεπώς, υπήρχε παραβίαση του άρθρου 6 § 1 όσον αφορά το δικαίωμα δίκαιης διαδικασίας.

B. Διάρκεια της διαδικασίας

41. Απομένει να διευκρινιστεί αν υπήρξε υπέρβαση της "εύλογης προθεσμίας" όπως ισχυρίζεται ο προσφεύγων.

42. Η Επιτροπή συμέρανε ότι υπήρχε παραβίαση, αν και η Κυβέρνηση το αμφισβητεί.

1. Περίοδος που λαμβάνεται υπ'όψιν

43. Η δικαστική διαδικασία άρχισε στις 23 Δεκεμβρίου 1987 με την αγωγή των εκατόν δέκα υπαλλήλων της ΔΕΗ - μεταξύ των οποίων και ο προσφεύγων - ενώπιον του Ειρηνοδίκη Αθηνών (παράγραφος 6 άνωθι) και τελείωσε στις 23 Νοεμβρίου 1993, με την έκδοση της απόφασης του Εφετείου (παράγραφος 19 άνωθι).

Άρα διήρκεσε πέντε έτη και έντεκα μήνες.

2. Εύλογη διάρκεια της διαδικασίας

44. Η εύλογη διάρκεια μιας διαδικασίας υπολογίζεται με τη βοήθεια κριτηρίων που εξάγονται από τη νομολογία του Δικαστηρίου και σύμφωνα με τις περιστάσεις της υπόθεσης.

45. Σύμφωνα με την Κυβέρνηση, η διάρκεια της ένδικης διαδικασίας οφείλεται αφ'ενός στη συμπεριφορά των μερών - και κυρίως στη συμπεριφορά του προσφεύγοντος - και αφ'ετέρου στην απεργία των δικηγόρων Αθηνών, γεγονός που είναι εκτός του ελέγχου

των δικαστηρίων. Πιο συγκεκριμένα, υπογραμμίζει τον αντιφατικό χαρακτήρα της αστικής διαδικασίας που ξεκίνησε ο προσφεύγων και σύμφωνα με την οποία η κλήτευση του άλλου διάδικου, ο καθορισμός των ακροαματικών διαδικασιών, η σημασία των αποφάσεων και η τήρηση των προθεσμιών για την άσκηση των ένδικων μέσων έγκεινται στην ευθύνη των διαδίκων. Άρα είναι δική τους υποχρέωση να εξασφαλίσουν γρήγορη εξέταση της υπόθεσής τους.

46. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι μόνο οι καθυστερήσεις που οφείλονται στο Κράτος μπορούν να οδηγήσουν στη διαπίστωση της υπέρβασης της εύλογης προθεσμίας (βλ., μεταξύ πολλών άλλων, την απόφαση Monnet κατά της Γαλλίας από 27 Οκτωβρίου 1993, σειρά Α, Νο.273-Α, σελ.12 § 30).

Σημειώνει πρώτον ότι η διάρκεια της διαδικασίας ενώπιον του Ειρηνοδίκη Αθηνών (δέκα έξι μήνες) και ενώπιον του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Αθηνών που έκρινε την έφεση (δέκα επτά μήνες) δεν είναι υπερβολική. Ορισμένες καθυστερήσεις οφείλονταν είτε στις απαιτήσεις της διαδικασίας ή στη συμπεριφορά των μερών. Πιο συγκεκριμένα, η ακροαματική διαδικασία ενώπιον του Ειρηνοδίκη Αθηνών αναβλήθηκε δύο φορές (παράγραφοι 8 και 11 άνωθι) για τις ανάγκες της σύνδεσης των υποθέσεων, μετά από αίτηση της ΔΕΗ για την ανακοίνωση της δίκης με προσεπίκληση του ΟΑΕΔ σε παρέμβαση. Αναβλήθηκε επίσης μια φορά λόγω της μη παράστασης των δικηγόρων των μερών (παράγραφος 8 άνωθι). Τέλος, ο προσφεύγων περίμενε σχεδόν επτά μήνες, από τις 16 Μαρτίου έως τις 26 Οκτωβρίου 1988 για να ζητήσει τον καθορισμό νέας δίκης (παράγραφος 9 άνωθι). Όσον αφορά τη συζήτηση ενώπιον του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Αθηνών, αναβλήθηκε στις 12 Ιανουαρίου 1990 στο βαθμό που αφορούσε τον προσφεύγοντα επειδή αυτός είχε παραλείψει να κλητεύσει τη ΔΕΗ (παράγραφος 14 άνωθι).

Εξ άλλου, οι δίκες καθορίζονταν κάθε φορά σε κοντινές ημερομηνίες και οι αποφάσεις εκδίδονταν χωρίς καθυστέρηση.

47. Απομένει η διαδικασία ενώπιον του Εφετείου που διήρκεσε από τις 20 Φεβρουαρίου 1991 έως τις 23 Νοεμβρίου 1993, δηλαδή δύο έτη και οκτώ μήνες. Πρόκειται σίγουρα για μια αρκετά μεγάλη περίοδο.

Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι η δίκη, που είχε οριστεί αρχικά για τις 29 Σεπτεμβρίου 1992, αναβλήθηκε λόγω της απεργίας των δικηγόρων Αθηνών που άρχισε το Σεπτέμβριο 1992 και τελείωσε τον Απρίλιο 1993 (παράγραφος 17 άνωθι).

Αναμφίβολα, ένα τέτοιο γεγονός από μόνο του δεν αποδεικνύει ευθύνη του Κράτους όσον αφορά την απαίτηση της εύλογης προθεσμίας. Πάντως, οι προσπάθειές του για την διευθέτηση κάθε καθυστέρησης που προέκυψε εισάγονται στον έλεγχο της τήρησης της απαίτησης αυτής.

48. Στις 21 Οκτωβρίου 1992, ενώ το Εφετείο δεν ήταν ευλόγως σε θέση να προβλέψει τη λήξη της απεργίας - που θα μπορούσε να είναι επικείμενη - καθόρισε νέα δίκη για τις 19 Οκτωβρίου 1993, δηλαδή δώδεκα μήνες αργότερα και δέκα τρεις μήνες μετά την αρχική ημερομηνία (παράγραφος 18 άνωθι).

Το Δικαστήριο δεν αγνοεί τις επιπλοκές που απειλεί να προκαλέσει μια τόσο επίμονη απεργία όπως η παρούσα στην παρεμπόδιση του ρόλου μιας δικαιοδοσίας όπως το Εφετείο. Σύμφωνα με τους όρους του άρθρου 6 § 1, οι υποθέσεις πρέπει να εκδικάζονται "σε μια εύλογη προθεσμία".

Μια τέτοια καθυστέρηση σε μια υπόθεση που βρισκόταν ενώπιον του Εφετείου από τις 13 Μαρτίου 1991 δεν συμβιβάζεται με την αποτελεσματικότητα και την αξιοπιστία της δικαιοσύνης, που απαιτεί η Συνθήκη (απόφαση Η. κατά της Γαλλίας από 24 Οκτωβρίου 1989, σειρά Α, Νο.162-Α, σελ.23, § 58).

49. Το Δικαστήριο συμπεραίνει ότι υπήρξε υπέρβαση της εύλογης προθεσμίας, άρα παραβίαση του άρθρου 6 § 1 όσον αφορά τη διάρκεια της διαδικασίας.

III. ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 § 1, ΣΕ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟ ΜΕ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 14, ΚΑΙ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 13 ΤΗΣ ΣΥΝΘΗΚΗΣ

50. Ο προσφεύγων διαμαρτύρεται επίσης για παραβίαση του άρθρου 6 § 1, σε συνδυασμό με το άρθρο 14, και του άρθρου 13 της Συνθήκης. Τα άρθρα 13 και 14 έχουν ως εξής:

Άρθρο 13

"Κάθε άτομο του οποίου τα δικαιώματα και οι ελευθερίες που αναγνωρίζονται από την (...) Συνθήκη παραβιάστηκαν έχει δικαίωμα αποτελεσματικού ένδικου μέσου ενώπιον της εθνικής δικαιοδοσίας, ακόμα κι αν η παραβίαση έγινε από άτομα που ενήργησαν στα πλαίσια της άσκησης των επίσημων καθηκόντων τους".

Άρθρο 14

"Η κατοχή των δικαιωμάτων και ελευθεριών που αναγνωρίζονται από τη (...) Συνθήκη πρέπει να διασφαλίζεται, χωρίς καμία διάκριση που να βασίζεται στο φύλο, τη φυλή, το χρώμα, τη γλώσσα, τη θρησκεία, τις πολιτικές ή άλλες απόψεις, την εθνική ή κοινωνική προέλευση, την ένταξη σε εθνική μειονότητα, την περιουσία, τη γέννηση ή κάθε άλλη κατάσταση".

Πιο συγκεκριμένα, καταγγέλλει την απουσία, στο Ελληνικό δίκαιο, αποτελεσματικού ένδικου μέσου για την προσβολή της υιοθέτησης του Ν.2020/1992 και της εφαρμογής του εναντίον του, καθώς και τις διακρίσεις που υπέστη.

51. Λαμβανομένων υπόψιν των διαπιστώσεων που έγιναν στις παραγράφους 40 και 49 άνωθι, το Δικαστήριο εκτιμά ότι δεν χρειάζεται να αποφανθεί για τις εν λόγω αιτιάσεις.

IV. ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 50 ΤΗΣ ΣΥΝΘΗΚΗΣ

52. Σύμφωνα με το άρθρο 50 της Συνθήκης,

"Αν η απόφαση του Δικαστηρίου διακηρύξει ότι η απόφαση που έλαβε ή το μέτρο που διέταξε μια δικαστική αρχή ή κάθε άλλη αρχή ενός Συμβαλλομένου Μέρους βρίσκεται συνολικά ή εν μέρει σε αντίθεση με τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την (...) Συνθήκη, και αν το εσωτερικό δίκαιο του εν λόγω Μέρους επιτρέπει μόνο ατελώς την εξάλειψη των συνεπειών της εν λόγω απόφασης ή μέτρου, η απόφαση του Δικαστηρίου χορηγεί, αν υπάρχουν λόγοι, στο θιγόμενο μέρος μια δίκαιη ικανοποίηση".

A. Βλάβη

53. Ο προσφεύγων ζητά την αποκατάσταση της ηθικής βλάβης που υπέστη αλλά αφήνει στο Δικαστήριο τη φροντίδα του καθορισμού του ποσού.

54. Σύμφωνα με την Κυβέρνηση, ο προσφεύγων δικαιούται μόνο το ποσό των 117.213 δραχμών που αντιστοιχεί στο ποσό που η ΔΕΗ παρακράτησε από το μισθό του.

55. Σύμφωνα με τον αντιπρόσωπο της Επιτροπής, το Δικαστήριο πρέπει να χορηγήσει στον ενδιαφερόμενο ένα εύλογο ποσό για ηθική βλάβη, αν διαπιστώσει παραβίαση του δικαιώματος δίκαιης διαδικασίας.

56. Το Δικαστήριο θεωρεί ότι πρέπει να χορηγηθεί στον προσφεύγοντα αποζημίωση για την ηθική βλάβη που προέκυψε από την απουσία δίκαιης διαδικασίας: του χορηγεί 2.500.000 δραχμές για το λόγο αυτό. Θεωρεί ότι η διαπίστωση της παραβίασης του άρθρου 6

§ 1 επαρκεί για την αποκατάσταση της ηθικής βλάβης που προκλήθηκε από τη διάρκεια της διαδικασίας.

Β. Δαπάνες και έξοδα

57. Ο κ. Παπαγεωργίου ζητά επίσης αποζημίωση για τις δαπάνες που υπέστη ενώπιον των Ελληνικών δικαστηρίων, και κατόπιν ενώπιον των οργάνων της Συνθήκης, τονίζοντας ότι αυτές οι δαπάνες έχουν ήδη αναληφθεί από το συνδικάτο της ΔΕΗ του οποίου ήταν πρόεδρος.

58. Η Κυβέρνηση δηλώνει έτοιμη να καταβάλει τις δαπάνες και τα έξοδα ενώπιον των Ελληνικών δικαστηρίων και των οργάνων του Στρασβούργου, με την προϋπόθεση ότι είναι απαραίτητες, πραγματικές και εύλογες.

59. Σύμφωνα με τον αντιπρόσωπο της Επιτροπής, ο προσφεύγων ζητά δικαίως την επιστροφή των δαπανών της διαδικασίας ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων. Αφού δεν έλαβε δικαστική ενίσχυση ενώπιον της Επιτροπής και του Δικαστηρίου, δικαιούται επίσης επιστροφής των δαπανών που υπέστη ενώπιον αυτών.

60. Λαμβάνοντας υπόψη ότι ο κ. Παπαγεωργίου δεν αναφέρει κανένα ποσό, το Δικαστήριο απορρίπτει το αίτημα που αφορά τις εν λόγω δαπάνες και έξοδα.

Γ. Τόκοι για καθυστερούμενα ποσά

61. Σύμφωνα με τις πληροφορίες που διαθέτει το Δικαστήριο, το νόμιμο ποσοστό που ισχύει στην Ελλάδα κατά την ημερομηνία υιοθέτησης της παρούσας απόφασης ήταν 6% ετησίως.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΟΜΟΦΩΝΑ

1. Απορρίπτει την προκαταρκτική ένσταση της Κυβέρνησης
2. Θεωρεί ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Συνθήκης όσον αφορά το δικαίωμα δίκαιης διαδικασίας

3. Θεωρεί ότι υπήρξε παραβίαση του ίδιου άρθρου όσον αφορά το δικαίωμα διαδικασίας εντός "εύλογης προθεσμίας"
4. Θεωρεί ότι δεν χρειάζεται να αποφανθεί για τις αιτιάσεις που αφορούν το άρθρο 6 § 1, σε συνδυασμό με το άρθρο 14, και το άρθρο 13 της Συνθήκης
5. Θεωρεί
 - α) ότι το εναγόμενο Κράτος πρέπει να καταβάλει, εντός τριών μηνών, 2.500.000 (δύο εκατομμύρια πεντακόσιες χιλιάδες) δραχμές στον προσφεύγοντα για την ηθική βλάβη που υπέστη λόγω του άδικου χαρακτήρα της διαδικασίας
 - β) ότι το ποσό αυτό προσαυξάνεται με απλό τόκο 6% ετησίως από την λήξη της εν λόγω προθεσμίας έως την καταβολή
6. Θεωρεί ότι η παρούσα απόφαση από μόνη της αποτελεί δίκαιη και επαρκή ικανοποίηση όσον αφορά την ηθική βλάβη σε σχέση με τη διάρκεια της διαδικασίας
7. Απορρίπτει το αίτημα δίκαιης ικανοποίησης για τα υπόλοιπα.

Συντάχθηκε στη Γαλλική και Αγγλική γλώσσα, και δημοσιεύτηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Μέγαρο των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στο Στρασβούργο στις 22 Οκτωβρίου 1997.

Υπογραφή: Rudolf Bernardt

Πρόεδρος

Υπογραφή: Herbert Petzold

Γραμματέας

Ακολουθεί επικύρωση του φωτοαντιγράφου από το Γραμματέα του Δικαστηρίου

Αθήνα, 26 Νοεμβρίου 1997
Ακριβής μετάφραση από τα Γαλλικά
Η μεταφράστρια Ελένη Δημητρίου

Γραφείο Μεταφράσεων Υπουργείου Εξωτερικών, Αθήνα
Bureau des Traductions du Ministère des Affaires Etrangères de la
Republique Hellenique, Athenes
Hellenic Republic, Ministry of Foreign Affairs, Translation Office, Athens